

NEKE SPECIFIČNOSTI U ODREĐIVANJU PROFILA INTENDANTSKOG OFICIRA

U okviru razmatranja školskog sistema u JNA, jedno od važnih pitanja je: kakav nam je stručni profil intendantskog oficira potreban. Da li je to opšti stručnjak za sve poslove i probleme sa kojima se susreće i rešava intendantska služba ili usko-stručni specijalista samo za određenu oblast?

U časopisu „Vojno delo“, broj 2/68, pukovnik dr Ilija Mrmak, govoreći o koncepciji školskog sistema, na str. 22 stavlja znak jednakosti između pojmova intendant i ekonomista, što, po mom shvaćanju, predstavlja pojednostavljivanje problema koje nije tako jednostavan niti je moguća njihova identifikacija. Stručni profil ekonomiste, pa i diplomiranog ekonomiste, u odnosu na stručni profil školovanog intendantskog oficira, za naše armijske potrebe je jednostran, i ne bi mogao potpuno da udovolji svim onim zadacima koje nameću intendantska služba i armija. Profil školovanog intendantskog oficira mora da bude mnogo širi, svestraniji, kompleksniji. On više odgovara potrebama armije nego profil ekonomiste. U profilisanju intendantskog oficira mora se u mnogo većoj meri ići na globalizaciju nego na usku ekonomsku, ili bilo koju drugu specijalizaciju, vodeći računa da ekonomska i druga naobrazba ide do razumljive i potrebne mere. Intendantski oficir mora da bude prvenstveno organizator i realizator intendantskog obezbeđenja složenog armijskog organizma u još složenijim, prvenstveno ratnim, a i mirnodopskim uslovima. On mora da bude i sposoban starešina intendantske jedinice (od voda do bataljona-odreda), da bude istovremeno vaspitač i nastavnik, pedagog i psiholog, organizator stručne obuke — jednom rečju — dobar intendantski starešina. Pored toga, on mora da bude i dobar ekonomista analitičar kome se poveravaju ogromna društvena sredstva, a istovremeno i tehnolog-organizator proizvodnje i prerade intendantskih sredstava, što naročito dolazi do izražaja u ratu, a u velikoj meri i u miru. I na kraju, ali ne i na poslednjem mestu, nego pre svega, mora da bude oficir-ratnik, sposoban da i u najtežim uslovima savremenog rata i upotrebe NHB-sredstava, organizuje intendantsko obezbeđenje i snabdevanje i najkrupnijih jedinica armije. Ovo poslednje govori i o tome da on mora da bude i taktičar i operativac, dobar poznavalac složene ratne tehnike koju upotrebljavaju intendantske jedinice, a i druge, poznavalac karakteristika ratne privrede i ekonomske geografije svoje i susedne zemlje i još mnogo toga. Jednom rečju mora da bude dobar intendant, pa ako je potrebno, i diplomirani intendant.

Govoreći o stepenima školovanja, pukovnik dr Mrmak na str. 29 u pomenutom članku iznosi mišljenje da vojno školstvo na najnižim nivoima zahteva najviši stepen specijalizacije, a što se ide naviše, zahteva se sve više opšteg „međudisciplinarnog“. Dok je ovo gledanje možda prihvatljivo kada se radi o opštevojnom starešini, ne bi se moglo prihvatiti kada se radi i o profilisanju intendantskih oficira. On se već na prvim dužnostima susreće sa problemima koji zahtevaju širi, više globalni profil. Već na dužnosti komandira intendantskog voda, čete, referenta intendantske službe, a i dalje, susreće se sa gotovo svim problemima službe. Susreće se i sa problemima intendantskog obezbeđenja koje zahteva poznavanje ekonomske problematike i tržišta, sa stručnom obukom jedinica itd. To od samog početka nameće potrebnu globalizaciju, a ne usku stručnu specijalizaciju profila. Potrebe za užom specijalizacijom pojavljuju se kod intendantskog kadra samo za relativno mali broj starešina, za dužnosti u višim komandama i nekim ustanovama (Intendantskom institutu, Intendantskoj vojnoj akademiji, Intendantskom finansijskom školskom centru i sl.). Njih je moguće školovati i na određenim fakultetima i to prvenstveno upućivanjem mlađih intendantskih oficira koji su već stekli izvesna iskustva u intendantskoj službi trupe. Radi potreba za ovakvim stručnim oficirima, čiji je broj u odnosu na celokupan intendantski kadar neznatan, neceleshodno je programe školovanja celokupnog intendantskog kadra opterećivati predmetima i tematikom užih specijalnosti i u obimu u kome se oni izučavaju na određenim fakultetima.

Za jedan manji broj intendantskih starešina koje bi se pripremale za najviše rukovodeće dužnosti u službi, više školovanje bi i dalje moralo da bude više globalno a manje usko specijalističko. To bi se postiglo daljim školovanjem u Višoj intendantskoj vojnoj akademiji čiji bi program morao da obezbedi upravo ovakav profil.

Nešto o nazivu intendant i njegovom nastanku. Da bih bar delimično odgovorio šta sadrži pojam intendant, osvrnuo bih se ukratko na istorijski nastanak intendantske službe i naziva intendant, na istorijske korene i opravdanost postojanja ove službe sve dok bude postojala potreba armije. Poslovima koji spadaju u nadležnost intendantske službe bavila su se uvek određena lica. U drevnom Egiptu, kod Persijanaca i Grka postojala su posebna lica koja su se starala o snabdevanju i doturanju životnih potreba trupama. Filip II je imao posebno osoblje za snabdevanje i transport. Kod Rimljana su se zvali *kvestori*. U štabovima engleske i francuske vojske bili su oficiri za snabdevanje ili glavni konačari, odnosno starešine komora. U nemačkim pukovima je *kvartermajstor* obezbeđivao nastanjivanje i ishranu jedinica, a često je obavljao i izviđačku delatnost za račun jedinice i obično se kretao ispred trupa. U glavnom štabu je postojao „general provijantmajster“. U Francuskoj, Šarl VII uvodi po garnizonima ratne komesare sa ličnim funkcijama. Kromvel je u svom štabu imao komesare za ishranu. Petar Veliki još 1700. godine uvodi u armiju zvanje general provijanta itd. Od 1773. godine u pukovima francuske vojske pojavljuju se komiteti za snabdeva-

nje i ratni komesari, a zatim i generalinspektori koji se krajem XVIII veka pretvaraju u kontrolore. Po završetku francuskih revolucionarnih i Napoleonovih ratova formira se, prvo u Francuskoj, a potom i u armijama ostalih država, posebna služba za snabdevanje jedinica životnim potrebama. Ova služba je i nazvana „intendantskom”, zbog čega se ovaj period i smatra početkom intendantske službe u današnjem smislu te reči.

Opštedruštveno priznavanje vojnog školstva i motivisanost za vojni poziv. Opštedruštveno priznavanje ranga i statusa vojne škole ima tri aspekta i svaki se rešava na svoj način i posebnim sredstvima. Prvi je pravni. Rang i status svake škole (pa i vojne) ostvaruje se donošenjem odgovarajućih zakonskih propisa. Smatram da u rešavanju ovog problema ne bi trebalo da bude naročiti teškoća. Intendantska vojna akademija traje četiri godine, odnosno osam semestara, kao i mnogi fakulteti, a prima kandidate sa potpunom srednjom školom. Program je znatno obimniji nego na mnogim fakultetima, a nastava znatno intenzivnija. Istina je da ovde ima i drugih problema koji se moraju rešavati kao što je, npr., pitanje odgovarajućeg nastavnog kadra, čiji se nivo mora dovesti na visokoškolski, kao i sadržaj nastavnih planova i programa, ali ovi problemi nisu nerešivi.

Drugo pitanje je društveno priznavanje ranga i statusa vojnih škola. Ono treba da se ogleda kroz materijalni položaj u društvu lica koja završe vojno školovanje. Materijalni položaj tih lica treba da bude ako ne bolji, bar ravan stručnjacima koji završavaju odgovarajuće fakultete i rade u građanstvu. Od pravilnog rešavanja ovog problema u velikoj meri zavisi kvalitet kandidata koji se javljaju na konkursima za prijem u vojne akademije.

Opštedruštveno priznavanje vojnog školstva i vojnog poziva tesno je povezano za priznavanje vojnih nauka od strane određenog društva. Da bi se jedna grana ljudske delatnosti priznala i kao nauka, mora da izide iz „ilegalnosti” pred to društvo i njegove već priznate naučne forme, tj. da se pojavi pred njima sa svojim naučnim radovima koji rasvetljavaju i unapređuju tu društvenu delatnost. Za to se moraju izboriti armijski kadrovi i to prvenstveno oni koji se bave vojnom naukom u visokim vojnim školama, a zatim i mlađi koji su se školovali u tim vojnim školama. Stoga je proces tog priznavanja znatno teži, sporiji, ali i značajniji od ostalih.

Pitanje akademskih titula. U diskusijama i predlozima prevlađuje mišljenje da bi oficir koji je završio Intendantsku vojnu akademiju, trebalo da po završetku školovanja dobije naziv diplomiranog ekonomiste ili diplomiranog vojnog ekonomiste.

Akademski naziv ili titula treba na izvestan način da adekvatno izrazi stručan (i vojnostručan) profil ličnosti koja ga nosi, a shodno tome i da se toj ličnosti, pored određenih prava koja iz toga proizilaze, sredine u kojoj se kreće i radi, oda na taj način i dužno priznanje i poštovanje.

Postavlja se pitanje — da li naziv diplomiranog ekonomiste ili diplomiranog vojnog ekonomiste adekvatno i sintetizovano odražava profil školovanog intendantskog oficira, potrebnog službi savremene armije kakva je naša? Po mom mišljenju, ne odgovara ni takav naziv ni stručan profil. Čak smatram da bi profil intendantskog oficira bio nedopustivo sužen, da ne kažem i deformisan. Profil školovanog intendantskog oficira mora da bude širi, kompleksniji i svestraniji od profila ekonomiste ili vojnog ekonomiste. Smatram da bi za njega mogao da bude naziv i diplomirani intendant, a za one koji bi završili Višu intendantsku vojnu akademiju, bez koje ne smemo dugo ostati, mogla bi se ustanoviti akademska titula diplomiranog višeg intendanta, što bi odgovaralo magistraturi u građanstvu, ali za specifične armijske uslove i potrebe.

Osvrt na ideju o „ročnom oficirskom kadru”. Na kraju ovog napisa da se ukratko osvrnem na jedno pitanje koje je u Vojnom delu br. 2/68. izneo pukovnik dr Ilija Mrmak u članku O koncepciji školskog sistema. Reč je o uvođenju i školovanju „ročnih oficira” u našoj armiji. Suštinska novina u ovome je školovanje oficirskog kadra skraćenog roka (ročni oficirski kadar) za dužnost komandira voda, komandira čete i druge dužnosti toga ranga. Ovi oficiri bi se (pretežno), posle „skraćenog roka služenja” u armiji, pojavili kao kandidati za određenu službu u građanstvu. Odmah se nameće pitanje: kakve bi šanse oni imali za zapošljavanje u građanstvu? Kakve bi izgleda za zapošljavanje, na primer, imao onaj koji se školovao u vojnoj školi (uz pretpostavku i da bude stručno osposobljen) i u armiji proveo 10—15 godina, u odnosu na onoga koji je završio sličnu školu i proveo u svojoj struci u građanstvu 10—15 godina gde je sticao dragocena iskustva i stručno se usavršavao za takvu dužnost? Po mom mišljenju, takvi oficiri bi imali vrlo male šanse.

S druge strane, moramo se staviti i u ulogu kandidata koji bi se javljali na konkurse za ovakvo vojno školovanje. Pukovnik dr Mrmak pretpostavlja da bi izbor kandidata bio zadovoljavajući. Ova pretpostavka je, po mom shvatanju, pod velikim znakom pitanja. Takav kandidat bi već od samog početka pri izboru svog životnog poziva morao da startuje na dva koloseka: za služenje u armiji i za služenje u građanstvu, i to sa velikom dozom neizvesnosti u pogledu zapošljavanja posle izlaska iz armije. Ovaj problem dobija u oštirini kada se zna da bi prelazak iz službe u armiji na službu u građanstvu padao u vreme između 35 i 40 godina starosti, tj. kada su ljudi već opterećeni porodičnim obavezama, te bi im svaka neizvesnost ili nesigurnost oko stalnog zaposlenja vrlo teško padala.

S druge strane, postavlja se i pitanje: kakav bi odnos imao takav starešina prema daljem vojnom i vojnostručnom uzdizanju za vreme tog „skraćenog roka služenja” u armiji? Ako već od samog početka zna da mu je perspektiva za ostanak u stalnog kadru minimalna (broj formacijskih mesta za više komandne dužnosti je znatno manji, a pored toga, predlaže se i posebno školovanje za takav kadar), normalno bi bilo očekivati da sva njegova pažnja

bude okrenuta njegovoj daljoj perspektivi i osposobljavanju za one dužnosti koje ga očekuju kada izađe iz armije. Poznato mi je da sličan sistem regrutovanja starešinskog kadra ima jedna razvijena srednjoevropska zemlja. Ovde se ne sme zaboraviti da je ta zemlja jedna od najvećih uvoznika radne snage iz manje razvijenih zemalja (i iz naše), a da smo mi u sasvim drukčijoj situaciji. Pored toga, verovatno je da ovakvo stanje neće tako brzo biti prevaziđeno. Kod korišćenja tuđih iskustava nužno je da se problem svestrano razmotri i da se sagledaju specifičnosti svih uslova u svim dimenzijama, jer u protivnom, takva iskustva mogu više da štete nego da koriste.

Potpukovnik
Mirko MANOJLOVIC